

Uttalelse til NOU 2010:10 Tilpassing til eit klima i endring

Miljøverndepartementet har sendt "NOU 2010:10 Tilpassing til eit klima i endring" på høring med frist 17. mars 2011. Porsgrunn, og Skien kommuner var de første kommunene som tok inn tiltak for tilpassing til klimaendringer i sin felles Klima- og energiplan (2008-2012).

Porsgrunn kommune ga i 2009 innspill til NOU - prosessen gjennom samarbeidsprogrammet Framtidens byer. Der etterlyste vi kunnskap og kompetanse om klimatilpassing og pekte på behovet for verktøy og virkemidler. Av uttalelsen går det fram at vi har store forventninger til at staten tar en aktiv rolle i arbeidet med klimatilpassing. Porsgrunn kommune ser at innspillene våre er tatt hensyn til og er omtalt i NOU 2010:10. Etter vår vurdering har utvalget gjort et omfattende og godt arbeid med å kartlegge og sammenstille kunnskap om klimatilpassing og peke på utfordringene framover. Porsgrunn kommune har forventninger til at staten følger opp dette arbeidet videre.

Temaet er vidt og utredningen omhandler mange behov og utfordringer. Vi vil her understreke noen viktige utfordringer i det videre klimatilpassingsarbeidet.

Statlig samordning og koordinering

Utredningen peker på at klimaendringene vil gi store utfordringer for naturmiljø og samfunn. Så godt som alle sektorer og samfunnsområder vil bli berørt. Porsgrunn kommune støtter derfor forslaget om at det nasjonale klimatilpassingsarbeidet styrkes og gjøres permanent.

Vi vil understreke behovet for tydelige statlige mål og rammer for klimatilpassingsarbeidet og ber om at det tilrettelegges for en god forankring i de ulike sektorene. I det videre klimatilpassingsarbeidet mener vi det er spesielt viktig at staten:

- bidrar med oppdatert kunnskapen om klimaendringer i tråd med den forskning som til enhver tid er rådende på feltet
- bidrar til et godt fakta- og beslutningsgrunnlag
- gjør kunnskap og data tilgjengelig på en enkel måte
- formidling av kunnskap og gode eksempler
- videreutvikler virkemidler og verktøy som er sentrale i arbeidet

Klimaprojeksjoner/framskrivninger

I NOUen beskrives dagens og framtidens klimaendringer. Endringer i nedbør, temperatur og skred er nedskalert til region-nivå, mens tall for havnivåstigning og stormflo er oppgitt kommunevis. Vi mener det i også er behov både for bistand til å tolke dataene, for retningslinjer og metoder som kan være til hjelp når dataene skal brukes i planleggingen.

I byer er det mye tette flater og mer nedbør og mer intense regnskyll en stor utfordring framover på grunn av faren for oversvømmelse. Vi vil understreke at det trengs både mer og bedre kortidsnedbørsdata og veiledningsmateriell. Begge deler er av stor betydning når kommunene skal dimensjonere framtidige overvannsløsninger.

I forbindelse med revisjon av kommuneplanens arealdel, vurderer vi hensynet til framtidig havnivåstigning og stormflo. Konsekvensene for byutviklingsprosjekter og infrastrukturiltak med lang levetid kan bli store og det er uklart hvordan dette bør håndteres. Dette er store og komplekse sammenhenger som det er vanskelig og lite hensiktsmessig at hver kommune skal håndtere på egenhånd. Derfor trengs det statlige retningslinjer.

Kunnskap og kompetanse

Porsgrunn kommune støtter behovet for å styrke kompetansen både kommunalt, regionalt og nasjonalt. Det er behov for kunnskap og kompetanse både politisk, administrativt, i næringslivet og i befolkningen.

Det er viktig å synliggjøre og skape politisk oppmerksomhet om klimaendringenes betydning.

Når det gjelder klimaendringenes effekter på naturmiljøet, er det viktig med sammenhengende grønne og blå strukturer for å ivareta arts mangfoldet. Tiltakene som gjennomføres må også være bærekraftige. Det er behov for økt kompetansen på dette området lokalt slik at hensynet til naturmiljøet blir ivaretatt.

Kanaler for formidling av eksempler og kunnskap må være lett tilgjengelig. Det er viktig at nettsiden www.klimatilpasning.no holdes oppdatert og har et innhold og en form som gjør den enkel å finne fram i.

Verktøy og virkemidler

Vi vil understreke behovet for å ta inn klimatilpasning i veiledningsmaterialet til lover og forskrifter. Det er behov for veiledning i hvordan hensynet til klimaendringene kan ivaretas i planlegging og vurderes i alle tiltak. Det trengs virkemidler for å håndtere eksisterende bebyggelse. NOU utvalget foreslår at det lages en forskrift til plan- og bygningsloven og det kan etter vår vurdering være et mulig virkemiddel.

Samarbeid

Både internt i kommunen, mellom kommune og stat, innbyggere, forskning og næringsliv er det behov for samarbeid. Næringslivet og befolkningen er viktige aktører i arbeidet med klimatilpasning. Det er viktig at det tilrettelegges for og oppfordres til samarbeid med næringslivet og befolkningen framover.

Et annet viktig samarbeid er regionalt samarbeid. Vi støtter utvalgets anbefaling om å styrke det regionale nivåets fokusering på klimatilpasningsarbeidet.

Roller og ansvar

Porsgrunn kommune støtter utvalgets forslag om å få på plass en nasjonal myndighet både når det gjelder havnivåstigning og overvann. Når det gjelder overvann er det behov for en gjennomgang av hele saksfeltet overvann fra datagrunnlag, virkemiddelbruk, økonomiske og juridiske virkemidler til ansvar og rollefordeling i stat, kommune og private for å få fram egnede virkemidler for å håndtere utfordringene.

Økonomi

Utvalget peker på at konsekvensene blir store og omfattende og det foreslås ulike løsninger for å møte utfordringene. Alle løsningene er imidlertid kostbare. Det er viktig å få på plass finansieringsordninger.

Planlegging er et sentralt element for å lykkes i klimatilpasningsarbeidet og utvalget foreslår at det øremerkes midler til å styrke og øke kapasiteten på plankompetansen i kommunene.

Det er store vedlikeholdsetterslepet både på veg, vann, avløp og kommunale bygninger. Disse konstruksjonene er ikke tilpasset dagens klima og vil derfor bli ennå mer sårbare for klimaendringene. Det er en viktig statlig oppgave og se nærmere på løsninger for å bøte på dette.

Porsgrunn formannskap den 17.3. 2011.

Saksframlegg

Planlagt for fremleggelse i:	Formannskapet
Arkiv: 10/989-10	Saksbehandler: Tone Skau Jonassen

HØRINGSUTTAELSE TIL NOU 2010:10 TILPASSING TIL EIT KLIMA I ENDRING

Forslag til vedtak:

Formannskapet slutter seg til forslag til høringsuttalelse datert 17.3. 2011.

Porsgrunn, den 4.3. 2011

Per Wold
rådmann

Morten Næss
kommunalsjef

VEDLEGG I SAKSKARTET:

Høringsuttalelse

Utrykte vedlegg:

NOU 2010: Tilpassing til eit klima i endring. Dette finner du mer om her:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/kampanjer/klimatilpassning-norge-2/bibliotek/publikasjoner/nou-rapporten-lagt-fram.html?id=624557>

Bakgrunn for saken

Miljøverndepartementet har sendt NOU 2010:10” Tilpassing til eit klima i endring” på høring med frist 17. mars 2011. Utredningen omhandler hvordan myndigheter og andre kan gå fram for å forebygge negative virkninger av klimaendringene på mennesker, samfunn og miljø. Den skal også belyse muligheter for økt verdiskapning som følge av endringene, og gi råd om hvordan samfunnet best kan utnytte disse mulighetene.

Viktige punkter i NOU – utredningen:

- Målet er å bidra til bærekraftig utvikling gjennom økt kunnskap om hva klimaendringene betyr for Norge.
- Klimaendringene vil gi store utfordringer for naturmiljø og samfunn. Så godt som alle sektorer og samfunnsområder vil bli berørt.
- Det nasjonale klimatilpassningsarbeidet bør styrkes og gjøres permanent.
- Det er behov for tydelige statlige mål og rammer for klimatilpassningsarbeidet og det bør tilrettelegges for en god forankring i de ulike sektorene.
- Endringer i nedbør, temperatur og skred er nedskalert til region-nivå, mens tall for havnivåstigning og stormflo er oppgitt kommunevis. Det er behov både for bistand til å tolke dataene, for retningslinjer og metoder som kan være til hjelp når dataene skal brukes i planleggingen.
- Det er stort behov for gode data og bedre virkemidler for å forebygge mot flom som skyldes nedbør.
- For å kunne dimensjonere overvannsløsningene, er det behov for mer og bedre kortidsdata på nedbør, samt en mer koordinert innsamling av slike data fra urbane områder.
- Arealplanlegging, byggesaksbehandling og arbeidet med samfunnssikkerhet er viktige virkemidler i klimatilpassningsarbeidet til kommunen.
- Det er behov for kunnskap og kompetanse både politisk, administrativt, i næringslivet og i befolkningen.
- Klimatilpassningsarbeidets perspektiv, planlegging og usikkerhet konkurrerer med de kortsiktige utfordringene som kommunen står overfor.
- Sammenhengende grønne og blå strukturer er viktige for å håndtere mye nedbør og ivareta artsmangfoldet.
- Klimatilpassning bør tas inn i veiledningsmaterialet til lover og forskrifter. Klimaendringer og tilpassning må være en oppgave som kommunen ivaretar på lik linje med andre temaer i planleggingen.
- Tverrfaglig samarbeid er en viktig forutsetning for tilpassningsarbeidet. Både internt i kommunen, mellom kommune og stat, innbyggere, forskning og næringsliv er det behov for samarbeid.
- Det er viktig å få på plass finansieringsordninger.

Viktige punkter i Porsgrunns høringsuttalelse:

- Det foreslås at Porsgrunn støtter utvalgets forslag om å få på plass en nasjonal myndighet både når det gjelder havnivåstigning og overvann.
- Det foreslås også at Porsgrunn deler utvalgets bekymring når det gjelder det store vedlikeholdsetterlepet både på veg, vann, avløp og kommunale bygninger. Utvalget peker på at det er behov for midler i størrelsesorden milliarder for å bøte på dette. Et så stort krafttak må fordeles på flere og tas over lang tid. Det er en viktig statlig oppgave og se nærmere på løsninger for å bøte på dette

Tidligere arbeid og innspill.

Porsgrunn og Skien kommuner var de første kommunene som tok inn tiltak for tilpasning til klimaendringer i sin felles Klima- og energiplan (2008-2012). Gjennom Framtidens byer deltar vi i utformingen av et felles hørings svar fra de 13 byene. Vi har tatt utgangspunkt i dette utkastet til en felles uttalelsen til klimatilpasningsnettverket i Framtidens byer.

Porsgrunn kommune ga i 2009 innspill til NOU - prosessen gjennom samarbeidsprogrammet Framtidens byer, brev av 19. juni 2009. Der etterlyste vi kunnskap og kompetanse om klimatilpasning og pekte på behovet for verktøy og virkemidler. Av uttalelsen går det fram at vi har store forventninger til at staten tar en aktiv rolle i arbeidet med klimatilpasning. Temaer som det spesielt ble fokusert på i uttalelsen var:

- Behovet for konkrete anbefalinger om hvilke klimaprojeksjoner som bør legges til grunn for arbeidet.
- Konkrete anbefalinger når det gjelder havnivåstigning.
- Klart regelverk når det gjelder overvannshåndtering.
- Hjelp til å vurdere sårbarhet i forhold til havnivåstigning, styrtregn og stormflo og hva som er akseptabel risiko.
- Hjelp til å kommunisere usikkerhet.
- Bekymring for at introduserte arter får bedre spredningsmuligheter ved en endret klimasituasjon.

Vi ser at innspillene våre er tatt hensyn til og er omtalt i NOU 2010:10. Etter vår vurdering har utvalget gjort et omfattende og godt arbeid med å kartlegge og sammenstille kunnskap om klimatilpasning og peke på utfordringene framover. Utredningen peker på sentrale temaer og problemstillinger, og synes å være et godt grunnlag å bygge videre på i arbeidet med klimatilpasning i Norge. Porsgrunn kommune har forventninger til at staten følger opp dette arbeidet videre.

Temaet er vidt og utredningen omhandler mange behov og utfordringer. Vi vil derfor understreke noen viktige utfordringer i det videre klimatilpasningsarbeidet.

Viktige tema i NOU utredningen - administrasjonens vurderinger

Statlig samordning og koordinering

Utredningen peker på at klimaendringene vil gi store utfordringer for naturmiljø og samfunn. Så godt som alle sektorer og samfunnsområder vil bli berørt. Porsgrunn kommune støtter derfor forslaget om at det nasjonale klimatilpasningsarbeidet styrkes og gjøres permanent. Det er viktig med et koordinerende og samordnende organ som har oversikt og som kan bidra til å videreutvikle verktøy, peke på nye behov og informere om arbeidet. En sentral oppgave vil være å ha oversikt over klimautviklingen i Norge, både hendelser og gradvise endringer i naturmiljøet, og havnivåstigning.

Vi vil understreke behovet for tydelige statlige mål og rammer for klimatilpasningsarbeidet og ber om at det tilrettelegges for en god forankring i de ulike sektorene.

I det videre klimatilpassingsarbeidet mener vi det er spesielt viktig at staten:

- bidrar med oppdatert kunnskapen om klimaendringer i tråd med den forskning som til enhver tid er rådende på feltet
- bidrar til et godt fakta- og beslutningsgrunnlag
- gjør kunnskap og data tilgjengelig på en enkel måte
- formidling av kunnskap og gode eksempler
- videreutvikler virkemidler og verktøy som er sentrale i arbeidet

Klimaprojeksjoner/framskrivninger

I NOUen beskrives dagens og framtidens klimaendringer. Endringer i nedbør, temperatur og skred er nedskalert til region-nivå, mens tall for havnivåstigning og stormflo er oppgitt kommunevis. Utvalget anbefaler at konsekvenser og tiltak vurderes med utgangspunkt i den eller de framskrivningene som gir de største utfordringene for sektorene. Vi mener det i tillegg er behov både for bistand til å tolke dataene, for retningslinjer og metoder som kan være til hjelp når dataene skal brukes i planleggingen:

I byer er andelen tette flater stor, er mer nedbør og mer intense regnskylt en stor utfordring framover på grunn av faren for oversvømmelse. Vår erfaring fra arbeidet i med klimatilpassing i Porsgrunn kommune, er at det er stort behov for gode data og bedre virkemidler for å forebygge mot flom som skyldes nedbør. Vi vil derfor understreke at det trengs både mer og bedre kortidsnedbørsdata og veiledningsmateriell slik utvalget peker på. Begge deler er av stor betydning når kommunene skal dimensjonere framtidige overvannsløsninger.

I forbindelse med revisjon av kommuneplanens arealdel, er vi i gang med å vurdere hensynet til framtidig havnivåstigning og stormflo. Konsekvensene for byutviklingsprosjekter og infrastrukturtiltak med lang levetid kan bli store og det er uklart hvordan dette bør håndteres. Det er også vanskelige vurderinger knyttet til utbygde områder som vil bli oversvømt av havnivåstigning og stormflo. Vi mener dette er store og komplekse sammenhenger som det er vanskelig og lite hensiktsmessig at hver kommune skal håndtere på egenhånd. Derfor trengs det statlige retningslinjer.

Kunnskap og kompetanse

Porsgrunn kommune støtter behovet for å styrke kompetansen både kommunalt, regionalt og nasjonalt. Det er behov for kunnskap og kompetanse både politisk, administrativt, i næringslivet og i befolkningen.

Det er viktig å synliggjøre og skape politisk oppmerksomhet om klimaendringenes betydning. Klimaendringene kan få store konsekvenser for kommunen og det må aktiv handling til for å redusere konsekvensene. Vi opplever at det kan være utfordrende å få satt temaet på den politiske dagsorden. Mange av effektene vil først slå inn mot slutten av dette århundre, og det kan derfor være vanskelig å få aksept for å prioritere, og ta hensyn til dette arbeidet i dag. Det lange perspektivet og planlegging under usikkerhet konkurrerer med de kortsiktige utfordringene som kommunen står overfor.

Porsgrunn kommune har deltatt på kurs i klimatilpassing. Kurset gir en generell innføring i klimatilpassing og kan anbefales for å komme i gang med arbeidet. Vår erfaring er at når klimatilpassing skal implementeres i de ulike sektorene i kommunen, trengs det detaljert og praktisk/fagspesifikk kunnskap. Det er derfor behov for å videreutvikle kurstilbudet.

NOU - utvalget peker på at det er viktig med forskning for å få fram ny og oppdatert kunnskap om klimatilpassing. Slike prosjekter kan bidra til praktiske løsninger i kommunene. Aktiv deltakelse i forskningsprosjektene kan bidra til at forskningen kan anvendes direkte i kommunene.

Når det gjelder klimaendringenes effekter på naturmiljøet, vil vi stresse behovet for sammenhengende grønne og blå strukturer for ivareta arts mangfoldet. Tiltakene som gjennomføres må også være bærekraftige. Det er behov for å øke kompetansen på dette området lokalt slik at hensynet til naturmiljøet blir ivarettatt.

En av hensiktene med vår deltakelse i Framtidens byer er å dele kunnskap og lære av andres erfaringer. Da må kanaler for formidling av eksempler og kunnskap være lett tilgjengelig. Det er viktig at nettsiden www.klimatilpasning.no holdes oppdatert og har et innhold og en form som gjør den enkel å finne fram i.

Verktøy og virkemidler

Utredningen peker på den viktige rollen kommunene har i klimatilpassingsarbeidet. Arealplanlegging, byggesaksbehandling og arbeidet med samfunnsikkerhet nevnes som viktige virkemidler i arbeidet. Etter Porsgrunn kommune sin erfaring er dette helt sentrale virkemidler i arbeidet.

Vi vil understreke behovet for å ta inn klimatilpasning i veiledningsmaterialet til lover og forskrifter. Tilpasning til klimaendringer må være en oppgave som kommunen ivaretar på lik linje med andre temaer i planleggingen. Det er viktig å få inn klimatilpasning i klima- og energiplanene og i ulike sektorplaner (for eksempel vann og avløpsplaner). Klimatilpasning må inn i arbeidet med reguleringsplaner og i byggesaksbehandlingen. Vår erfaring er at det trengs veiledning i hvordan hensynet til klimaendringene kan ivaretas i planlegging og vurderes i alle tiltak. Det kan være uklart hva som bør legges til grunn og hvor detaljerte analyser og vurderinger som skal til. For eksempel er det flere som etterlyser oppdatert veiledningsmateriell i forbindelse med ROS analyser. Det trengs råd om hvordan klimaendringene kan tas inn i ROS analysen, omfanget og detaljeringsgrad.

Det trengs virkemidler for å håndtere eksisterende bebyggelse. Utvalget foreslår at det lages en forskrift til plan- og bygningsloven og det kan etter vår vurdering være et mulig virkemiddel.

Nye utfordringer krever ofte nye løsninger. Når det gjelder for eksempel håndtering av mer nedbør finnes det mange eksempler på ulike løsninger både her til lands og i utlandet. Det er behov for at gode eksempler formidles på en enkel og oversiktlig måte og at erfaringer fra utlandet testes ut i vårt klima.

For å kunne dimensjonere overvannsløsningene, er det behov for mer og bedre korttidsdata på nedbør, samt en mer koordinert innsamling av slike data fra urbane områder. Det trengs å få fram og prøve ut metoder som infiltrerer, forsinker og leder bort vannet. Det er mange eksempler på løsninger som benyttes i utlandet, men spørsmålet er hvor velegnet de er under norske forhold. Framtidens byer bidrar i metodeutviklingen både for å kartlegge flomveger og blant annet gjennom uttesting av grønne tak og etablering av regnbed, men kun i småskala. Det er også behov for å avklare hvem som har ansvaret når det gjelder klimaskader som for eksempel skyldes oversvømmelse.

Samarbeid

Erfaringer fra arbeidet i Framtidens byer viser at tverrfaglig samarbeid er en viktig forutsetning for tilpassingsarbeidet. Både internt i kommunen, mellom kommune og stat, innbyggere, forskning og næringsliv er det behov for samarbeid. For eksempel er tverrsektorielt samarbeid intern i kommunen viktig for å finne gode løsninger for å håndtere mer nedbør (overvannshåndtering).

Næringslivet og befolkningen er viktige aktører i arbeidet med klimatilpasning. Det er viktig at det tilrettelegges for og oppfordres til samarbeid med næringslivet og befolkningen framover.

Et annet viktig samarbeid er regionalt samarbeid. Vi støtter utvalgets anbefaling om å styrke det regionale nivåets fokusering på klimatilpassingsarbeidet.

Roller og ansvar

Porsgrunn kommune støtter utvalgets forslag om å få på plass en nasjonal myndighet både når det gjelder havnivåstigning og overvann. Når det gjelder havnivåstigning og stormflo viser vi til kommentarene under overskriften om klimaprojeksjoner.

Når det gjelder overvann er det behov for en gjennomgang av hele saksfeltet overvann fra datagrunnlag, virkemiddelbruk, økonomiske og juridiske virkemidler til ansvar og rollefordeling i stat, kommune og private for å få fram egnede virkemidler for å håndtere utfordringene.

Økonomi

Utvalget peker på at konsekvensene blir store og omfattende og det foreslås ulike løsninger for å møte utfordringene. Alle løsningene er imidlertid kostbare. Det er viktig å få på plass finansieringsordninger.

Planlegging er et sentralt element for å lykkes i klimatilpasningsarbeidet og utvalget foreslår at det øremerkes midler til å styrke og øke kapasiteten på plankompetansen i kommunene.

Trolig vil behovet for midler til klimatilpasningstiltak i kommunene øke etter hvert som kommunene får en oversikt over hva endringene vil innebære. Det er behov for å se nærmere på mulige finansieringsordninger for eksempel i et samarbeid mellom det offentlige og privat sektor for å løse utfordringene.

Rådmannens oppsummerende vurdering

Porsgrunn kommune var sammen med Skien kommune de første som tok inn tiltak for tilpasning til klimaendringer i vår felles Klima- og energiplan (2008-2012). Gjennom vår deltakelse i samarbeidsprogrammet Framtidens byer har vi vært aktive bidragsyttere inn i arbeidet med *NOU 2010: 10 Tilpassing til eit klima i endring*.

Utredningen beskriver på en god måte de utfordringene vi står overfor, og den omfatter kommunens syn på viktigheten av å forebygge negative virkninger av klimaendringene på mennesker samfunn og miljø. Konsekvensene blir store og omfattende.

Rådmannen deler utvalgets bekymring når det gjelder det store vedlikeholdsetterslepet både på veg, vann, avløp og kommunale bygninger. Disse konstruksjonene er ikke tilpasset dagens klima og vil derfor bli ennå mer sårbare for klimaendringene. Det er behov for midler i størrelsesorden milliarder for å bøte på dette. Et så stort krafttak må fordeles på flere og tas over lang tid. Det er en viktig statlig oppgave å se nærmere på løsninger for å bøte på dette.

På denne bakgrunn vil rådmannen anbefale at formannskapet slutter seg til vedlagte uttalelse.

Forslag til vedtak framgår av sakens forside.

Porsgrunn, den 4.3 2011

Per Wold
Rådmann

Morten Næss
kommunalsjef